

Tað er lív at ferðast

Annar partur av ferðafrásøgnini hjá Niels Juel Nolsøe úr Eysturriki. 1. partur var í Sosialinum seinasta leygardag. 3. partur kemur í fyrsta leygardagsblaðnum eftir nýggj-
ár.

Tað komu 3 áhugaverdir fúrstaerkabiskupar til valdið aftaná hvønn annan, tann fyrsti av teimum var Wolf Dietrich von Reitenau, sum bert 28 ára gamal var settur av pávanum á bispastólin í Salzburg, í 1587.

Vit fóru nú at vitja slottið Mirabell, sum Wolf Dietrich lat byggja til unnustu sína Salome von Alt, vakrastu ungmoy Salzburgar. Mirabell er ikki minst tiltikið fyri stóra, vakra utargarð sín, við standmyndum og gosbrunnum. Tað ber væl til at ímynda sær tað eydnuríka familjulív, ið fór fram her, sum Wolf Dietrich og Saloma livdu saman við teirra 16 børnum.

Wolf Dietrich varð ástikin í Salomu, tá hon bert var 15 ára gomul. Hann var katolskur biskupur, men hann virdi celi-batið litið. Hann var fúrsti, og sum ein slikur vildi hann liva. Hann tók Salomu til sín at búgva í Residenzpalá, og tað var ikki altíð líka síðiligt og gudsóttandi lív, ið fór fram við erkbiskupahovið. Og av tí, at teir góðu Salzburgar borgarar tóku sær tykni av, at biskupurin hevði kvinnu búgvandi hjá sær, so læt hann

uttanfyri býmúrin byggja hetta slottið, sum vit nú vitjaðu, og har skuldi so Saloma búgva. Hann gav tí navnið Altenau eftir ættarnavni Salomu. Sum árin gingu fingur tey 16 børn saman, Wolf Dietrich var eydnuríkur, men at tað ikki beinleiðis var nakað kleysturlív, hesin prestvígdi katolikkur livdi, tað var eyðsýnt.

Eitt, sum eyðkendi erkbiskuparnar var, at teir vóru so grammir eftir at byggja, og Wolf Dietrich

var einki undantak. Hann kallaði borgararnar saman: Salzburg skuldi hava eina nýggja dómkirkju, sum var einum so mætum býi verdug, og sum sjálvandi var ein hós-kandi karmur um virki hansara. Men borgararnir sýttu at lata pening, og hvar skuldi ein tilkirkja standa, tí pláss var einki. Løgi nokk læt biskupur hetta um seg ganga. Men so kemur einaferð eldur í i miðbýnum og, eisini løgi nokk, sá tað út sum at

eldur kom í á fleiri støðum í senn. Boð fóru til erkbiskupin, men hann svaraði: Logar tað, so læt tað loga. Eingin tordi at fara undir sløkkingararbeiðið, 55 hús brunnu í grund, og knappliga var tað so eitt hós-kandi pláss til eina dómkirkju. Tíðindi fóru nú at ganga um, at erkbiskupurin sjálvur hevði skipað fyri hesum eldsbruna, tíðindini vórðu ongantíð avsannað, so helst vóru tey sonn. Og byggimeistarar og arkitektar vóru longu á veg úr Italien, til at fara undir kirkjuna.

Wolf Dietrich skuldi ikki fáa ta gleði, at taka lut í byggingini av kirkjunum. Hann fekk ein meiri dapran enda sjálvur.

Hóast brek hansara var hann tó væl umtóktur av fólkinum. Hann var ein væl útbúgvin maður, við stórum ansi fyri bæði bókmentum og visind. Men tað vóru eisini aðrir, sum tráðu eftir erkbiskupastólinum í Salzburg, tí har var verunliga nakað at tráa eftir. Ein skilmaður Wolf Dietrich langt úti, Marcus Sitticus, var ein teirra, ið gjarna vildi sleppa til ræði. Hann var aðalsmaður og av sera góðari ætt. Hann fór til Roma og kærði fyri páv-

anum, hvussu oyðslutur í Wolf Dietrich var, og fyri tað síðloysi, hann livdi í. Hann var tí frásettur og Sitticus fekk bispastólin.

Men Marcus Sitticus var ein illkynjaður maður. Wolf Dietrich varð settur í fangabúr uppi á borgini. Úr búri sínum kundi armingin, sum hevði havt ein tilikan tokka til lívið, siggja niður á plássid, har kirkjan varð bygd. Hetta frætti Marcus Sitticus, og so meinfýsin var hann, at hann læt negla upp fyri vindeyguni, so at fangin einki skuldi siggja. Og har vantrivnaðist Wolf Dietrich so í trý ár, til deyðin kom sum ein miskunnssamur frigerari.

Grøv hansara vitjaðu vit á Sebastiankirkjugarðinum, í tí yndisliga St. Gabriel kapelli, sum hann sjálvur læt byggja, og ætlaði til seinasta hvíldarstað sín.

Marcus Sitticus ráddi bert í Salzburg í 7 ár, tá hann knappliga doyði, bert 46 ára gamal. Hann var illa lýddur, var sera oyðslutur, og hann, sum hevði kært Wolf Dietrich fyri síðloysi, var sjálvur hvaðna verri. Til eina hjákonu, ið æt Mirabella, læt hann slottið Altenau, og til eina aðra læt hann byggja tað ikki minni

kenda slottið Hellbrunn.

Hann var ein lúrin maður. Hann hevði tað fyrri, fjaldur í einum munkakappa, at ganga í býnum og lurta eftir, hvat fólk søgdu um hann og virki hansara.

Hann doyði á tí staði sum var honum so kært, Hellbrunn, og í tí vøkrum dómkirkjunum kann ein siggja grøv hansara, við síðina av altarinum.

Í árinum 1619 doyði Marcus Sitticus, og Paris Lodron bleiv erkbiskupur. Eisini hann var av mætari aðalætt, og í 34 ár stýrði hann ríkinum, og tað fall í hansara lut at fullfígga ta dómkirkju, sum Wolf Dietrich hevði gjørt ætlanir um, og sum Marcus Sitticus hevði byrjað.

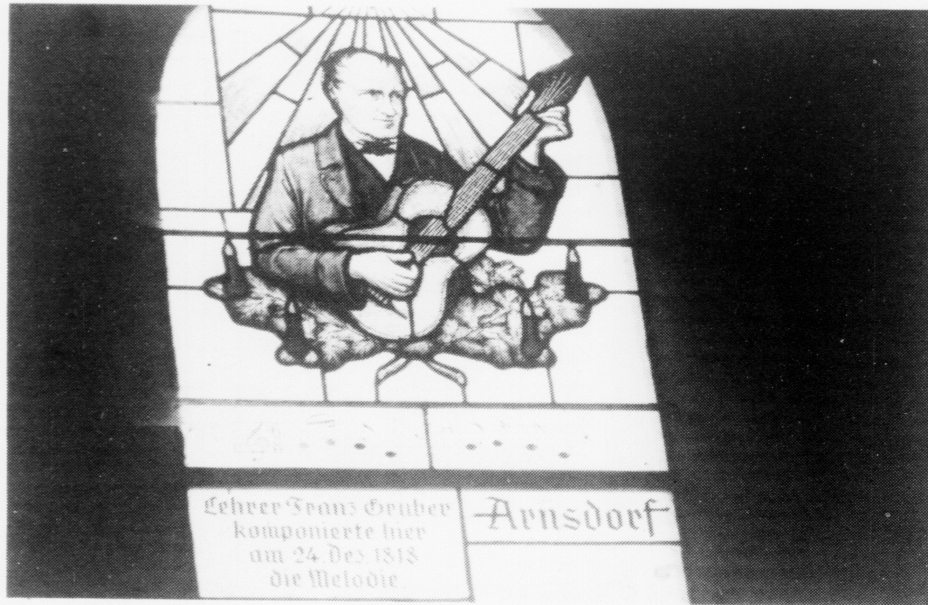
Lodron hevði stór politisk evnir. Júst í teimum árum herjaði tað ræðuliga 30-ára kríggi um Europa, men tað eydnaðist honum at halda ríki sitt uttanfyri, kanska einamest tí, at har vóru eingir átrúnaligir mótsetningar. Landið var alt katolskt.

Lodron var ein drottur, ið nýtti stjórnartíð sína til fulnar til gagns fyri fólk sitt. Salzburg var ein friðarins gróðrarblettur í einum krígsherjaðum Europa, ið veitti innivist fyri mongum, sum vóru elt fyri trúarins sakir, og fólkid syrgdi inniliga tá hann, aftaná longu stjórnartíð sína lat eygni aftur fyri seinastu ferð, á Mirabell.

Tann seinasti biskupurin, sum hevði bæði politisk og átrúnarligt vald í Salzburg, var Hieronimus Colloredo. Tað var um somu tíð, sum feðgarnir Mozart starvaðust í hovorkstrinum. Men Colloredo sýndi tí unga, evnarika Mozart litla áhuga og vælvild. Mozart rýmdi tí og fór til Wien.

Sjálvur rýmdi Colloredo úr Salzburg í 1800. Napoleon herjaði tá um Europa, og øll landamark vóru broytt. Aftaná Wienarkongressina broyttist markini aftur nóg, og í 1816 kom Salzburg beinleiðis undir habsburgska valdið, og erkbiskuparnir mistu sitt politiska vald.

Okkara dagar er við at vera komin at enda í hesum søguliga býi. Vit hava vitjað barnaheim Mozarts, Hohensalzburg, dómkirkjuna, Mirabell og St. Gabrielkapell. Hetta var ein dagur við sterkari ávirkan á sinni, har resonaðsbotnur er fyri øllum hesum søguliga, tað

Vindeygamálningur í Stille Nacht Kapell

Stille Nacht Kapell